

Lēmums

Nr. 5

Rīgā

2013.gada 31.janvārī

Par iniciatīvas grupas iesniegto likumprojektu "Par tautas līdzdalību eiro ieviešanas termiņa izlemšanā"

Konstatējošā daļa

[1] 2012.gada 20.decembrī Centrālajā vēlēšanu komisijā (CVK) ir iesniegts Vislatvijas Sociāldemokrātu kustības „Par Neatkarīgu Latviju!” likumprojekts "Par tautas līdzdalību eiro ieviešanas termiņa izlemšanā" šādā redakcijā:

„1.pants. Likuma mērķis

Likuma mērķis ir nodrošināt tautas līdzdalību eiro ieviešanas termiņa izlemšanā Latvijas Republikā.

2.pants. Eiro ieviešana

(1) Eiro Latvijas Republikā tiek ieviests ne ātrāk kā 2021.gada 1 janvārī.

(2) Par eiro ieviešanu Latvijas Republikā tiek rīkota tautas nobalsošana.

(3) Eiro Latvijas Republikā ir ieviešams, ja balsotāju skaits ir vismaz puse no pēdējās Saeimas vēlēšanās piedalījušos vēlētāju skaita un ja vairākums ir balsojis par Saeimas ierosināto eiro ieviešanas termiņu.

3.pants. Likuma spēkā stāšanās.

Likums stājas spēkā nākamajā dienā pēc tā izsludināšanas.”

[2] Pēc likuma “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu” 23.panta ceturtās daļas - *Centrālā vēlēšanu komisija 45 dienu laikā pieņem vienu no šādiem lēmumiem: 1) reģistrēt likumprojektu [..]; 2) noteikt termiņu iesniegumā un likumprojektā [..] konstatēto trūkumu novēršanai; 3) atteikt likumprojekta [..] reģistrāciju šā panta piektajā daļā minētajos gadījumos. Minētā likuma 23.panta sestā daļa noteic, ka CVK - lemjot par iniciatīvas grupas iesniegto likumprojektu vai Satversmes grozījumu projektu, var pieprasīt šā jautājuma*

izlemšanai vajadzīgās ziņas, paskaidrojumus un atzinumus no valsts un pašvaldību institūcijām, kā arī pieaicināt ekspertus.

Lai pieņemtu tiesiski pamatotu un argumentētu lēmumu, vai likumprojekts "Par tautas līdzdalību eiro ieviešanas termiņa izlemšanā" pēc formas un satura ir pilnīgi izstrādāts, un vai to drīkst reģistrēt, CVK lūgusi izteikt atzinumus Saeimas Juridiskajam birojam, Ārlietu ministrijai, Tieslietu ministrijai, Tiesībsargam, Latvijas Universitātes Juridiskajai fakultātei, Rīgas Stradiņa Universitātes Juridiskajai fakultātei, Biznesa augstskolai „Turība” Juridiskajai fakultātei.

[3] Saeimas Juridiskais birojs izvērtēja iesniegto likumprojektu un izteica savu viedokli.

[..] Atbilstoši Satversmes 78. pantam noteiktam skaitam vēlētāju ir tiesības iesniegt pilnīgi izstrādātu Satversmes grozījumu projektu vai likumprojektu. Savukārt likuma “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu” 23.panta piektā daļa prasa, lai šāds likumprojekts būtu pilnībā izstrādāts pēc satura un formas.

[..] Likumprojekts paredz noteikt, ka par *euro* ieviešanu Latvijā tiek rīkota tautas nobalsošana. Ar šo likumprojektu paredzēts noteikt ātrāko iespējamo *euro* ieviešanas datumu un likumprojekts paredz šādas tautas nobalsošanas rezultāta noteikšanas nosacījumus, ja ir noticis balsojums par Saeimas ierosinātu eiro ieviešanas termiņu. No likumprojekta teksta neapšaubāmi izriet, ka tajā paredzētā tautas nobalsošana ir lemjoša un juridiski saistoša, proti, *euro* ieviešana nav iespējama bez Latvijas pilsoņu kopuma pozitīva lēmuma attiecīgajā tautas nobalsošanā.

[..] Satversmes tiesa atzinusi, ka demokrātiskā tiesiskā valstī ikvienai valsts varas institūcijai, tostarp arī Latvijas pilsoņu kopumam, ir pienākums ievērot Satversmes normas, principus un vērtības (*sk. Satversmes tiesas 2012.gada 19.decembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu 23.punktu*). Tādēļ pilnīgas izstrādātības prasībā ietverts vēlētāju pienākums iesniegt Satversmei un Latvijas starptautiskajām saistībām atbilstošu likumprojektu (*sk. turpat 18.3.punktu*).

Satversmes 64.pants paredz, ka likumdošanas tiesības pieder Saeimai, kā arī tautai šinī Satversmē paredzētā kārtībā un apmēros. No Satversmes 64.panta izriet, ka tauta likumdošanas tiesības var īstenot tādā kārtībā un apmēros, kādu paredz Satversme. Līdz ar to tautas nobalsošanas gadījumi un tās rīkošanas nosacījumi Satversmē ir noteikti izsmeļoši. Ikvienu jaunu, iepriekš neparedzētu tautas nobalsošanas gadījuma ieviešana var notikt tikai Satversmes grozīšanas ceļā, iestrādājot attiecīgo procedūru Satversmes tekstā. Arī Satversmes tiesa secinājusi, ka Satversme noteic veidus, kādos tiek īstenota demokrātiska valsts iekārta Latvijā

(sk. Satversmes tiesas 2009.gada 19.maija sprieduma lietā Nr.2008-40-01 11.punktu). Tādējādi Satversme paredz četrus veidus, kādos pilsoņi var īstenot savu gribu, proti: 1) tieši vēlot savus priekšstāvjus valsts likumdošanas orgānā – Saeimā (Satversmes 6. – 9., 14.pants); 2) pašiem tieši darbojoties kā likumdevējam, pieņemot likumus vai Satversmes grozījumus (Satversmes 64., 65., 78. – 80.pants); 3) lemjot par Saeimas pieņemtajiem likumiem vai Satversmes grozījumiem (Satversmes 72. – 75., 77., 79., 80.pants); 4) lemjot par citiem Satversmē noteiktiem jautājumiem, kas nodoti tautas nobalsošanai (Satversmes 48.pants, 68.panta trešā un ceturtā daļa) (sk. *turpat*). Var secināt, ka likumprojektā paredzētā tautas nobalsošana par *euro* ieviešanu ir jauns veids, kādā pilsoņi varētu īstenot savu gribu. Jauna tautas nobalsošanas veida ieviešana ir Satversmes grozīšanas jautājums, par kuru Saeimai vai Latvijas pilsoņu kopumam jālemj kā konstitucionālajam likumdevējam. Likumprojekta autori attiecīgu tautas nobalsošanu paredzējuši ieviest ar likumu, taču šāds jautājums nevar tikt izlemts ar likumu.

Līdz ar to iesniegtais likumprojekts nav pēc formas pilnīgi izstrādāts, jo neatbilst Satversmes 64.pantam, paredzot ar likumu regulēt jautājumu, kas izlemjams ar Satversmes grozījumiem.¹

[4] Ārlietu ministrija, izskatot partijas „Par Neatkarīgu Latviju!” izstrādāto likumprojektu „Par tautas līdzdalību eiro ieviešanas termiņa izlemšanā”, izsaka šādu viedokli.

[..] Nav arī skaidrs, vai referendums būtu par eiro ieviešanu, neieviešanu vai ieviešanas datumu, un kādas juridiskās konsekvences izrietētu no lēmuma par jautājumu, kurš skaidri neizriet no likumprojekta teksta. [..] Likumprojekts neatbilst arī Satversmes 73.pantam tādā interpretācijā, kā to sniegusi Satversmes tiesa 2012.gada 19.decembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr.2012-03-01 18.3.punktā, proti, likumprojekta iesniedzējs var paredzēt, ka par pilnīgi izstrādātu nav atzīstams likumprojekts, kas tā pieņemšanas gadījumā nonāktu pretrunā ar Latvijas starptautiskajām saistībām. Iesniegtais likumprojekts *prima facie* var nonākt pretrunā ar Latvijas Republikas starptautiskajām saistībām. Eiro ieviešanas gadījumā nekādas izmaiņas Latvijas dalībai Eiropas Savienībā netiek veiktas, jo eiro ieviešana jau bija paredzēta, Latvijai iestājoties Eiropas Savienībā, kas tika izlemta tautas nobalsošanas kārtībā. Jāņem vērā, ka gadījumā, ja politiski tiek izlemts, ka eiro nav ieviešams atbilstoši Akta [..] par Latvijas Republikas [..] pievienošanās nosacījumiem un pielāgojumiem līgumos, kas ir Eiropas Savienības pamatā, kā arī Līguma par Eiropas Savienības darbību 140.panta 2.punktam,

¹ Pieejams: http://web.cvk.lv/pub/upload_file/Atzinums_Saeimas_Juridiskais_birojs.pdf

teorētiski var tikt rīkots tikai Satversmes 68.panta ceturtajā daļā minētais referendums sakarā ar būtiskām izmaiņām dalības nosacījumos Eiropas Savienībā, tomēr tas ir iespējams tikai tad, ja par to parakstījušies 50 Saeimas deputāti. Tas nav darāms Satversmes 78.panta kārtībā.

Tādējādi, Ārlietu ministrija, tai normatīvajos aktos noteiktās kompetences ietvaros, nevar likumprojektu piedāvātajā redakcijā atzīt par pietiekami izstrādātu.²

[5] Tieslietu ministrija savas kompetences robežās secina, ka likumprojekts pēc satura nav uzskatāms par pilnīgi izstrādātu likumprojektu likuma „Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu” 23.panta piektās daļas 2.punkta izpratnē.

[..] jautājums par eiro ieviešanu Latvijā attiecināms uz dalības nosacījumiem Eiropas Savienībā. Šādu jautājumu izlemšanu tautas nobalsošanā regulē likums „Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu”, kura 1.panta 6.punkts noteic, ka tautas nobalsošanu rīko, ja izlemjams jautājums par būtiskām izmaiņām nosacījumos par Latvijas dalību Eiropas Savienībā un to pieprasa vismaz puse Saeimas locekļu. Šā likuma regulējums izriet no Satversmes 68.panta ceturtais daļas [..].

[..] Satversmē vienīgi Saeimas deputātiem paredzēta lēmuma pieņemšana par jautājuma, kas saistīts ar nosacījumiem dalībai Eiropas Savienībā, nodošanu tautas nobalsošanai. Bez tam, šāda darbības īstenošana nav Saeimas kā likumdevēja, bet gan Saeimas deputātu ekskluzīva kompetence. Tas izslēdz iespēju, ka Satversmes 68.panta ceturtajā daļā paredzētais Saeimas locekļu pieprasījums varētu izpausties likuma pieņemšanas formā, jo likums ir Saeimas kā valsts varas orgāna pieņemts tiesību akts.

[..] Tieslietu ministrijas ieskatā attiecībā uz partijas „Par Neatkarīgu Latviju” iesniegto likumprojektu būtisks ir secinājums, ka Satversmes 68.panta ceturtajā daļā izslēdz iespēju izlemt jautājumu par tautas nobalsošanu ar likumu. [..] iesniegtais likumprojekts „Par tautas līdzdalību eiro ieviešanas termiņa izlemšanā” pēc satura nav uzskatāms par pilnīgi izstrādātu likumprojektu, jo pieņemšanas gadījumā tas nonāktu pretrunā Satversmes 68.panta ceturtajā daļai.³

[6] Tiesībsargs, sniedza atbildi tikai uz jautājumu, vai iesniegtais likumprojekts neierobežo indivīdam Satversmē (101.pantā) garantētās tiesības un vai tā pieņemšanas gadījumā tas nenonāk

² Pieejams: http://web.cvk.lv/pub/upload_file/Atzinums_Arlietu%20ministrija.pdf

³ Pieejams: http://web.cvk.lv/pub/upload_file/Atzinums_Tieslietu%20ministrija.pdf

pretrunā ar Satversmē noteiktajām normām, principiem un vērtībām, kā arī Latvijas starptautiskajām saistībām.

[..] jāsecina, ka eiro ieviešana valstij diktē uzņemtas starptautiskās saistības un šī jautājuma nodošana tautas nobalsošanai nav iespējama. Taču attiecībā uz eiro ieviešanas termiņu tautas nobalsošanai šķēršļi nav saskatāmi. No Satversmes 73.panta neizriet, ka jautājums par eiro ieviešanas termiņu būtu iekļaujams to jautājumu lokā, kas nav pakļauts tautas nobalsošanai, tādēļ minētais likumprojekts nav pretrunā Satversmes 78. un 101.pantam. [..] aplūkojamā likumprojekta 2.panta redakcija nav noformulēta atbilstoši šī likumprojektā noteiktajam mērķim un rada vēlētājos maldību par jautājumu, kas tiek nodots noregulēšanai – eiro ieviešanas termiņš vai *euro* ieviešana.

Nemot vērā, ka likumprojekta 2.panta otrās un trešās daļas redakcija nosaka tautas nobalsošanu par *euro* ieviešanu, nevis termiņiem, šī redakcija ir pretrunā Latvijas uzņemtajām starptautiskajām saistībām, un likumprojekts vērtējams kā nepilnīgi izstrādāts.⁴

[7] Latvijas Universitātes Juridiskā fakultāte izteica savu viedokli par iesniegtā likumprojekta atbilstību Satversmei un Latvijas Republikas starptautiskajām saistībām.

[7.1] Valststiesību zinātņu katedra pārbaudīja likumprojekta 2.panta otrajā daļā noteikto - *Par eiro ieviešanu Latvijas Republikā tiek rīkota tautas nobalsošana* un 2.panta trešās daļas - *Eiro Latvijas Republikā ir ieviešams, ja balsotāju skaits ir vismaz puse no pēdējās Saeimas vēlēšanās piedalījušos vēlētāju skaita un ja vairākums ir balsojis par Saeimas ierosināto eiro ieviešanas termiņu*, atbilstību Satversmei ar mērķi noskaidrot [..] vai Satversme pieļauj likumā paredzēt tādus tautas nobalsošanas gadījumus, kas nav paredzēti Satversmē. Satversmes 1.pantā ietvertie vispārējie tiesību principi, jo sevišķi tiesiskas valsts, demokrātiskas iekārtas un varas dalīšanas princips, nosaka, ka valsts varas orgāni var darboties tikai tiesību normās noteiktā apjomā. Valsts varas orgānu juridiskās kompetences ietveri ir izsmeļoši noteikti Satversmē. Šīs kompetences īstenošanu var detalizēt ar likumu, bet ne noteikt Satversmē neparedzētu valsts varas orgānu kompetenci.

[..] Tā kā pilsoņu kopuma kā valsts varas orgāna līdzdalības gadījumus Satversme nosaka izsmeļoši, tad likumā vai citā normatīvā aktā nevar paredzēt citus tautas nobalsošanas gadījumus. Jaunus tautas nobalsošanas veidus var paredzēt, tikai izdarot attiecīgus grozījumus Satversmē.

⁴ Pieejams: http://web.cvk.lv/pub/upload_file/Atzinums_Tiesibsargs.pdf

[..] Ievērojot iepriekš minēto, Likumprojekts nav atzīstams par pilnīgi izstrādātu, jo tā 2.panta otrā un trešā daļa neatbilst Satversmes 1.pantam. Valststiesību zinātņu katedra neuzskata par lietderīgu norādīt uz citiem likumprojekta trūkumiem.⁵

[7.2] Starptautisko un Eiropas tiesību zinātņu katedra atbilstoši savai specializācijai sniedza atzinumu par likumprojekta atbilstību Latvijas Republikas starptautiskajām saistībām.

[..] jaunās ES dalībvalstis no iestāšanās brīža ES piedalās arī Ekonomikas un monetārajā savienībā (EMS). LESD (*Līgums par Eiropas Savienības darbību – CVK piezīme*) 119.pantā tiek vispārīgi nosauktas darbības, kuras ES un dalībvalstis veic EMS ietvaros. Šī panta otrajā daļā starp veicamajām darbībām tiek minēta arī vienotas valūtas ieviešana. Tādēļ ir iespējams secināt, ka ar iestāšanās brīdi ES Latvija ir uzņēmusies pienākumu piedalīties EMS un veikt darbības, kas saistītas ar eiro ieviešanu.

[..] Valstis, kuras nevēlējās pievienoties eiro (Lielbritānija un Dānija), sarunās panāca īpašus izņēmuma nosacījumus, kuri ļāva šīm valstīm palikt ārpus eiro. Tā kā Latvija šādus izņēmuma nosacījumus nav iekļāvusi Pievienošanās līgumā, tad Latvijai ir pienākums piedalīties EMS un veikt darbības, kas saistītas ar eiro ieviešanu. [..] šī pienākuma realizācija, faktiski ieviešot eiro, ir atkarīga no tā, vai Latvija izpilda Māstrihtas kritērijus. Veidu, kādā Latvija izdara izvēli, kad izpildīt Māstrihtas kritērijus, Latvijas starptautiskās saistības neregulē.

Satversmes 73.pants paredz, ka cita starpā tautas nobalsošanai nevar nodot līgumus ar ārvalstīm.

[..] arī jautājumus par šo līgumu saistību izpildi, līguma darbības apturēšanu vai pārtraukšanu.

[..] likumprojekts „Par tautas līdzdalību eiro ieviešanas termiņa izlemšanā” pēc satura nav uzskatāms par pilnīgi izstrādātu likumprojektu, jo ir pretrunā ar augstāk stāvošu tiesību normu – Latvijas Republikas Satversmes 73.pantu.⁶

[8] Rīgas Stradiņa Universitātes Juridiskā fakultāte sniedza savu atzinumu par iesniegto likumprojektu. [..] Likumprojekta 1.pantā noteiktais mērķis „...nodrošināt tautas līdzdalību eiro ieviešanas termiņa izlemšanai Latvijas Republikā”, kā arī likumprojekta nosaukums „Par tautas līdzdalību eiro ieviešanas termiņa izlemšanai” ir pretrunā ar likumprojekta 2.panta 1.daļu, kas jau nosaka, ka „Eiro Latvijas Republikā tiek ieviests ne ātrāk kā 2021. gada 1.janvārī”. Pēc būtības tautas līdzdalība eiro ieviešanas termiņa izlemšanā ir ierobežota un termiņš likumprojektā ir jau noteikts. Likumprojekta būtība, kas ir virzīta uz tautas līdzdalību eiro ieviešanas termiņa

⁵ Pieejams: http://web.cvk.lv/pub/upload_file/Atzinums_LU.pdf

⁶ Turpat

izlemšanā un likuma mērķis ir neatbilstošs projekta saturam. Tā, likumprojekta 2.panta 2.daļā, ir paredzēts, ka tautas līdzdalība izpaužas ne par eiro ieviešanas termiņu noteikšanu, bet gan par eiro ieviešanu, par ko tiek rīkota tautas nobalsošana.

[..] Likumprojekta 2.panta 3.daļā projekta izstrādātāji ir nepareizi apzīmējuši Latvijas Republikas likumdevēju Saeimu, apzīmējot to par „Saimi”, kas būtiski mazina autoru nopietnību un atbildību par sagatavoto dokumentu.

Nemot vērā minēto, var atzīt, ka likumprojekts pēc formas un satura nav pilnīgi izstrādāts.⁷

[9] Biznesa augstskolas „Turība” Juridiskās fakultātes viedoklis par iesniegto likumprojektu ir šāds.

[..] Likumprojektā ir ietverta iekšēja pretruna, no vienas puses, nosakot tautas līdzdalības iespējas lemt par eiro ieviešanas termiņu, no otras puses, iespējams, šīs tiesības ierobežot ar Saeimas pieņemtā likumā noteikto termiņu. Minēto apstākļu dēļ Likumprojekts nav atzīstams par pilnīgi izstrādātu no formas viedokļa.

[..] konstatējot iepriekš minēto iekšējo pretrunu Likumprojektā, nav nepieciešams tālāk vērtēt Likumprojekta atbilstību Satversmei un Latvijai saistošajām starptautisko tiesību normām, un tas kopumā nav atzīstams par pilnīgi izstrādātu.⁸

[10] Likumprojekta iesniedzēji ir iepazinušies ar atzinumiem. CVK 2013.gada 31.janvāra sēdē piedalījās likumprojekta iesniedzēju pilnvarotais pārstāvis Genādijs Celuškovskis un izteica šādu viedokli par atzinumiem un likumprojekta virzību. Likumprojekta iesniedzēji uzskata, ka atzinumi no valsts iestādēm ir vienādi – likumprojekts nav izstrādāts. Šie atzinumi nesaskan ar tautas viedokli, jo 70 procenti iedzīvotāju ir pret eiro ieviešanu. Atzinumos paustais viedoklis nesaskan ar tautas viedokli. Ja likumprojektu vērtētu tauta, tad atzinums būtu pretējs. Uzskata, ka iesniegtais likumprojekts ir reģistrējams, lai varētu uzsākt parakstu vākšanu.

Secinājumu daļa

[11] Latvijas Republikas Satversmes 64.pants noteic, ka likumdošanas tiesības pieder Saeimai, kā arī tautai šinī Satversmē paredzētā kārtībā un apmēros. Satversmes 78.pants atklāj kārtību un apmērus, kā tauta realizē savas likumdošanas tiesības - *ne mazāk kā vienai desmitai daļai vēlētāju ir tiesība iesniegt Valsts Prezidentam pilnīgi izstrādātu Satversmes grozījumu projektu*

⁷ Pieejams: http://web.cvk.lv/pub/upload_file/Atzinums_RSU.pdf

⁸ Pieejams: http://web.cvk.lv/pub/upload_file/Atzinums_Turiba.pdf

vai likuma projektu, kuru Prezidents nodod Saeimai. Ja Saeima to nepieņem bez pārgrozījumiem pēc satura, tad tas ir nododams tautas nobalsošanai. Satversmes 73.pantā ir minēts, kādus jautājumus nevar nodot tautas nobalsošanā - tautas nobalsošanai nevar nodot budžetu un likumus par aizņēmumiem, nodokļiem, muitām, dzelzceļa tarifiem, kara klausību, kara pasludināšanu un uzsākšanu, miera noslēgšanu, izņēmuma stāvokļa izsludināšanu un tā izbeigšanu, mobilizāciju un demobilizāciju, kā arī līgumus ar ārvalstīm.

Likuma “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu” ceturtā nodaļa „Likumu ierosināšana” nosaka kārtību, kā tauta realizē likumdošanas tiesības.

[12] Pēc likuma “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu” prasībām, Likumprojekta gaita no iniciatīvas līdz likumam ir iedalīta savstarpēji saistītās pakāpeniskās procedūrās - ar nosacījumu, ka nav iespējams uzsākt nākamo, kamēr nav pabeigta iepriekšējā procedūra.

Pirmā, iniciatīvas grupa iesniedz Centrālajai vēlēšanu komisijai iesniegumu un likumprojektu vai Satversmes grozījumu projektu, par kuru plānots vākt vēlētāju parakstus (23.panta trešā daļa). Otrā, CVK lemj par likumprojekta vai Satversmes grozījumu projekta reģistrāciju (23.panta ceturtā daļa). Trešā, tiek uzsākta parakstu vākšana par likumprojektu vai Satversmes grozījumu projektu, ja CVK ir šo likumprojektu vai Satversmes grozījumu projektu reģistrējusi. Nākamo procedūru izvērtēšana šajā lēmumā nav nepieciešama.

[13] Centrālās vēlēšanu komisijas pienākumi un tiesības ir noteikti likumā „Par Centrālo vēlēšanu komisiju”. Minētā likuma 4.pants nosaka - *Centrālā vēlēšanu komisija nodrošina Saeimas vēlēšanu likuma, Eiropas Parlamenta vēlēšanu likuma, Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likuma un likuma “Par tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu” izpildi, kā arī šo likumu vienveidīgu un pareizu piemērošanu un kontrolē šo likumu precīzu izpildi. Veicot savus pienākumus un realizējot tiesības, Centrālā vēlēšanu komisija rīkojas spēkā esošo normatīvo aktu ietvaros.* Minētā likuma 6.pantā ir noteikts, starp citiem pienākumiem un tiesībām, ka Centrālā vēlēšanu komisija - *ir tiesīga izskatīt jebkuru ar vēlēšanu vai tautas nobalsošanas un likumu ierosināšanas sagatavošanu un vadīšanu saistītu jautājumu; pilda citus likumos noteiktos pienākumus.*

Kā minēts iepriekš, likuma “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu” 23.pants uzliek tieši Centrālajai vēlēšanu komisijai pienākumu reģistrēt vai atteikt

likumprojekta vai Satversmes grozījumu projekta reģistrāciju. Pildot šo pienākumu, CVK ir jāpārbauda – *pirmkārt*, vai likumprojekta iesniedzējs atbilst likuma “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu” 23.panta otrās daļas jēdzienam „iniciatīvas grupa”; *otrkārt*, vai iesniegtais likumprojekts [...] pēc formas vai satura ir pilnībā izstrādāts.

[14] Iesniegumu ar lūgumu pieņemt likumprojektu „Par tautas līdzdalību eiro ieviešanas termiņa izlemšanā” ir iesniegusi politiskā partija „Par Neatkarīgu Latviju!”, reģistrācijas numurs 40008077593. Iesniegumam pievienots likumprojekts, politiskās partijas „Vislatvijas Sociāldemokrātu kustība „Par Neatkarīgu Latviju!”” reģistrācijas apliecības kopija ar vienoto reģistrācijas numuru 40008077593 un Uzņēmuma reģistra izziņa par politisko partiju „Vislatvijas Sociāldemokrātu kustība „Par Neatkarīgu Latviju!”” ar vienoto reģistrācijas numuru 40008077593. Tā kā iesniedzējs ir identificējams, tad neatbilstības iesniedzēja nosaukumā iesniegumā ar tā nosaukumu pievienotajos dokumentos CVK uzskata par formālām un nebūtiskām.

Pēc likuma “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu” 23.panta otrās daļas 1.punkta, iniciatīvas grupa var būt politiskā partija vai politisko partiju apvienība. Tātad, likumprojekta iesniedzējs atbilst likuma prasībām un ir tiesīgs iesniegt CVK likumprojektu reģistrācijai ar mērķi uzsākt parakstu vākšanu par likumprojektu.

[15] Centrālajai vēlēšanu komisijai ir jāpārlicinās, ka iesniegtais likumprojekts pēc formas vai satura ir pilnībā izstrādāts. Attiecīgi, ja iesniegtais likumprojekts kaut vai kādā daļā neatbilst jēdzienam *pilnībā izstrādāts*, tad šo trūkumu novērst nav iespējams un jāatzīst, ka likumprojekts kopumā neatbilst Satversmes 78. panta prasībām. Satversmes tiesa ir secinājusi, ka likumprojekts nav pilnīgi izstrādāts, ja:

- likumprojekts paredz izlemt tādus jautājumus, kuri vispār ar likumu nav regulējami;
- likumprojekts tā pieņemšanas gadījumā nonāktu pretrunā ar Satversmē ietvertajām normām, principiem un vērtībām;
- likumprojekts tā pieņemšanas gadījumā nonāktu pretrunā ar Latvijas starptautiskajām saistībām.

Neviena konstitucionālā institūcija, arī tauta, īstenojot tai piešķirtās tiesības, nav tiesīga pārkāpt Satversmi.⁹

[16] Vērtējot iniciatīvas grupas iesniegtā likumprojekta 1.panta mērķi *nodrošināt tautas līdzdalību eiro ieviešanas termiņa izlemšanai Latvijas Republikā*, CVK konstatē pretrunu ar likumprojekta 2.panta pirmo daļu, kurā noteikts, ka *Eiro Latvijas Republikā tiek ieviests ne ātrāk kā 2021. gada 1.janvārī*. Nav saskatāma iespējamā tautas līdzdalība eiro ieviešanas termiņa izlemšanā, jo likumprojektā paredzēts šīs tiesības ierobežot ar Saeimas pieņemtā likumā noteikto termiņu. Pretruna likumprojektā tiek konstatēta starp likuma mērķi un likumprojekta 2.panta otro un trešo daļu, kas paredz tautas līdzdalību nevis eiro ieviešanas termiņa noteikšanā, bet gan tautas nobalsošanu par eiro ieviešanu.

No likumprojekta redakcijas nav saprotams arī likuma patiesais mērķis: vai mērķis ir noteikt eiro ieviešanas datumu; vai tautas nobalsošana, par eiro ieviešanu vai neieviešanu.

Likumprojekta 2.panta 3.daļā ir nepareizi nosaukts Latvijas Republikas likumdevējs - Saeima, dēvējot to par „Saimi”. Šādu kļūdu CVK uzskata par būtisku likumprojekta trūkumu.

Tāpēc CVK secina, ka likumprojekts pēc satura nav pilnībā izstrādāts, tā pieņemšanas gadījumā tas nonāktu pretrunā ar Satversmē ietvertajām normām, principiem un vērtībām.

[17] Vērtējot iniciatīvas grupas iesniegtā likumprojekta 2.panta otro daļu un trešo daļu, CVK secina, ka likumprojektā paredzētā tautas nobalsošana par eiro ieviešanu ir Satversmē neparedzēts veids, kādā pilsoņi varētu īstenot savu gribu. Satversmes tiesa ir secinājusi, ka Satversmē noteikti četri veidi pilsoņiem īstenot savu gribu: 1) tieši vēlējot savus priekšstāvjus valsts likumdošanas orgānā - Saeimā; 2) pašiem tieši esot likumdevējam, pieņemot likumus vai Satversmes grozījumus; 3) lemjot par Saeimas pieņemtajiem likumiem vai Satversmes grozījumiem; 4) lemjot par citiem Satversmē noteiktiem jautājumiem, kas nodoti tautas nobalsošanai.¹⁰ Tā kā pilsoņu kopuma kā valsts varas orgāna līdzdalības gadījumus Satversme nosaka visā pilnībā, tad likumā vai citā normatīvā aktā nevar paredzēt citus tautas nobalsošanas gadījumus. Jaunus tautas nobalsošanas veidus var paredzēt, tikai attiecīgi grozot Satversmi.

⁹ Satversmes tiesas 2012.gada 19.decembra lēmums par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr.2012-03-01, 18.3.punkts. Pieejams: http://www.satv.tiesa.gov.lv/upload/lem_tiesv_izb_2012-03-01.pdf

¹⁰ Satversmes tiesas 2009.gada 19.maija spriedums lietā Nr.2008-40-01, 11.punkts. Pieejams: http://www.satv.tiesa.gov.lv/upload/spriedums_2008-40-01.htm

Tāpēc iesniegtais likumprojekts nav pilnīgi izstrādāts, jo tā 2.panta otrā un trešā daļa neatbilst Satversmes 1.pantam un 64.pantam. Likumprojekts paredz izlemt tādus jautājumus, kuri vispār ar likumu nav regulējami.

[18] Latvijas Republika kopš iestāšanās brīža Eiropas Savienībā piedalās arī Ekonomikas un monetārajā savienībā. Līguma par Eiropas Savienības darbību 119.pantā tiek nosauktas darbības, kuras Eiropas Savienība un tās dalībvalstis veic Ekonomikas un monetārajā savienībā. Starp dalībvalsts veicamajām darbībām minēta arī vienotas valūtas ieviešana. Kopš iestāšanās brīža Eiropas Savienībā Latvija ir uzņēmusies pienākumu piedalīties Ekonomikas un monetārajā savienībā, un veikt darbības, kas saistītas ar eiro ieviešanu. Attiecīgi, jautājums par eiro ieviešanu Latvijā ir attiecināms uz dalības nosacījumiem Eiropas Savienībā. Satversmes 73.pants nosaka, ka tautas nobalsošanai nevar nodot līgumus ar ārvalstīm, attiecīgi arī jautājumus par šo līgumu saistību izpildi, līguma darbības apturēšanu vai pārtraukšanu.

Tautas nobalsošanu par dalības nosacījumiem Eiropas Savienībā rīko, ja to pieprasa vismaz puse Saeimas locekļu. Šādu kārtību nosaka likuma „Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu” 1.panta 6.punkts, kas izriet no Satversmes 68.panta ceturtās daļas regulējuma. Bet, Satversmes 68.panta ceturtā daļa nenoteic, ka jautājumi tautas nobalsošanai tiek nodoti ar likumdošanu. Jautājumu nodošana tautas nobalsošanai ir piecdesmit Saeimas locekļu lēmums.

Tāpēc CVK secina, ka iesniegtais likumprojekts nav pilnīgi izstrādāts, jo ir pretrunā Satversmes 73.pantam un pieņemšanas gadījumā tas nonāktu pretrunā ar Latvijas starptautiskajām saistībām.

Centrālās vēlēšanu komisijas lēmums

Pamatojoties uz likuma „Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu” 23.panta ceturto daļu un 23.panta piektās daļas 2.punktu, Centrālā vēlēšanu komisija, balsojot ar sešām balsīm, *par* pieci, *pret* viens, nevienam neatturoties, nolemj:

atteikt likumprojekta „Par tautas līdzdalību eiro ieviešanas termiņa izlemšanā” reģistrāciju, jo likumprojekts pēc formas un satura nav pilnībā izstrādāts.

Centrālās vēlēšanu komisijas lēmums ir pārsūdzams Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā.

Centrālās vēlēšanu komisijas
priekšsēdētājs

Arnis Cimdars

Centrālās vēlēšanu komisijas
sekretārs

Ritvars Eglājs